

Ekostrategi för finska Lappland

– grundad på utredning av eko-odlingens historia, nuläge och visioner

Inom Lapplands län finns 89 nöjda ekoodlare och 7 miljoner av Finlands totalt 10 miljoner hektar ekocertifierade bäruppsamlingsområden. Detta är enastående också i ett europeiskt perspektiv. Men Lappland behöver en egen ekostrategi. Till all lycka finns dock ekoproduktionen inskriven också i Lapplands landskapsplan, som förverkligas fram till år 2020.

Som ett resultat av en regional utredning i Finland beslöts det att en eko-strategi för Lappland ska göras. Utredningsarbetet grundar sig på Lapplands 89 ekoodlare och på de regionala ekoprojekt som gjorts i Lappland. Det gav en tydlig bild av vad man menar med Lapplands ekoproduktion, under vilka förhållanden ekoproduktionerna produceras och hur ekoproducenterna upplever t.ex. myndighetsutövningen. Här presenteras en del av de fakta som nu ska ligga till grund för strategin. Arbetet med strategin inleds i slutet av februari.

Ekoproduktionens utveckling i Lappland

Ekologisk produktion har varit en egen produktionsinriktning i Lappland i 15 år. År 1993 var antalet gårdar 20 och den ekologiskt odlade arealen 83 hektar. Tio år senare var gårdarnas antal nära 90 och arealen hade ökat till 2800 hektar. De senaste åren har dock antalet ekologiska gårdar i Lappland varit nästan konstant. Enligt utredningen odlas det trädgårdsväxter, rotfrukter, bär och grönsaker, antingen på friland och/eller i växthus på de flesta gårdarna. En annan produktionsinriktning är vallfoder, vilket växer bra i Lapplands klimat. Produktion av ekomjolk finns dock inte i Lappland utan ekovallfodret används till produktion av konventionell mjölk. Lapplands ekologiskt odlade gårdar finns huvudsakligen i södra delarna av Lappland, medan de ekologiska bäruppsamlingsområdena huvudsakligen finns i

östra och norra delarna av länet.

Regionala projekt, huvudsakligen finansierade av Lapplands TE-central (den statliga lantbruksförvaltningen i Finland), har spelat en stor roll för utvecklingen av ekoproduktionen i Lappland. Projekten har varit praktiskt inriktade. Å andra sidan har inte Lappland haft just några alls av de större nationella och internationella ekoprojekt som skulle kunna ha tillfört forskningsresultat och kunskaper till områdets aktörer.

Naturförhållandenas särdrag

Lapplands ekoproduktion befinner sig i den klimatologiskt nordligaste zonen, i det arktiska området, där odlingsförhållandena är en utmaning för livsmedelsproduktionen på grund av den korta växtperioden och den stora ljusmängden (figur 1).

Forskningen om ekologisk produktion på det nationella planet har utgått från att de klimatologiska förhållandena skulle vara lika i hela Lapplands län. Detta är inte fallet, utan de södra delarna av Lappland påverkas av den varma Golf-strömmen. Detta beaktas inte i myndighets- och regional verksamhet, men det syns i odlingsförhållandena.

Även om förhållandena varierar kan Lapplands ekoproduktion utvecklas strategiskt som en helhet så att ekogårdarnas verksamhet och uppsamlingsverksamheten i fortsättningen betraktas som en sammanhängande enhet. Åtminstone uti-

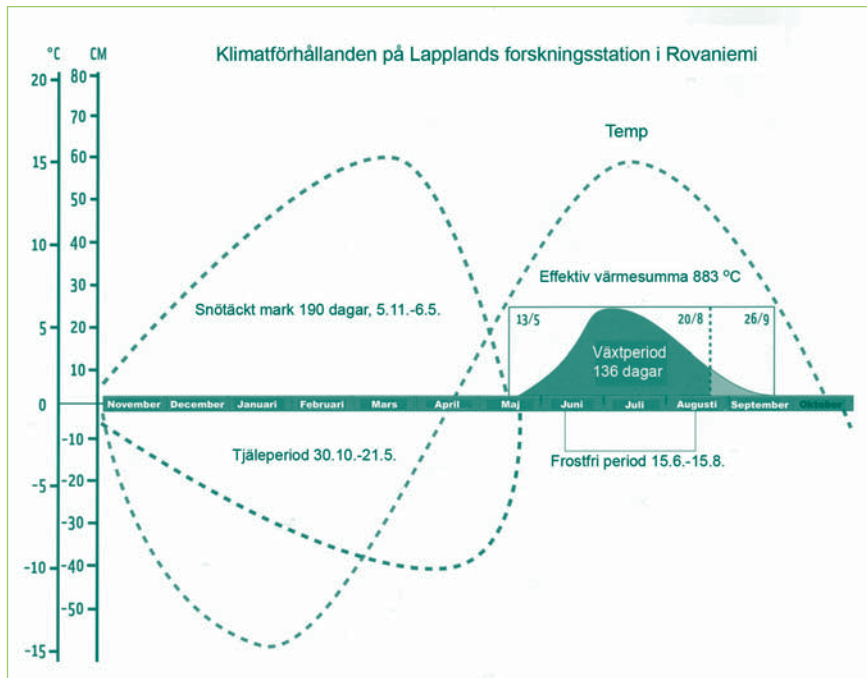
från konsument- och produktutvecklingsaspekter kan man betrakta det så.

Naturen som en del av ekonäringsen

Verksamheten inom Lapplands jordbruk bör utvecklas enligt principerna om hållbar utveckling och varsam hantering av naturen. Också ur den synvinkeln passar ekoproduktion mycket bra för lappländska produktionsformer och livsstilar på landsbygden. En lappländsk livsstil utmärks bl.a. av människornas inställning till den omgivande naturen. En stor del av odlarna tolkar sitt arbete som ett samarbete med naturen som sker genom att respektera naturens "kraft" och rytm. I ekoproduktionen finns det likväl många stötestenar. En av dem är de glest bebyggda trakterna. I Lappland finns byar där de yngsta är 50-åringar, eller där byns invånarantal är mycket lågt och där samhällets grundläggande tjänster inte finns på nära håll. En annan betydande nackdel är ekogårdarnas placering i sydligaste Lappland och att ekogårdarnas produktionsmängder ofta är små. I framtiden kommer man att måsta avgöra, om man vill stödja ekoproduktionen inom *hela* Lapplands län. Om man vill det förutsätter detta också ett starkt engagemang av de politiska beslutsfattarna. Annars kommer enbart de sydligaste delarna av Lappland att dra nytta av ekoodlingen.

Slutsatser

På basis av utredningen är uppgörandet av en ekostrategi för Lappland ytterst

Figur 1.

viktig för utvecklingen av ekoproduktionen i Lappland. De 7 miljoner hektaren ekologiska uppsamlingsområden tillsammans med de ungefär 90 ekogårdarna bildar styrkan i Lapplands ekoproduktion, vilken är dåligt utnyttjad. Lapplands ekologiska uppsamlingsområden kan anses vara enastående i europeiskt perspektiv och förenat med forskningsresultat som berör tillståndet i den lappländska miljön kan Lapplands ekoproduktion utvecklas till en betydande produktionsform. Förutsättningarna att utöka ekoproduktionen i Lappland är goda, t.o.m. mycket goda, främst för att Lapplands ekoodlare tror på ekoproduktionen och – oberoende av ålder och kön – vill fortsätta i sitt yrke i minst 10 år till. Det finns rum för nya ekoföretagare och de nuvarande odlarna vill hjälpa nya ekoodlare i deras verksamhet. Avsättningen för ekoprodukterna är i huvudsak mycket god och odlarna är nöjda med sitt liv. Lapplands natur har mångdimensionella värden som har att ge också till övriga Finland och till den nordiska ekoproduktionens utveckling. ■

Maarit Pallari
 Tel: 016 33116 49
 e-mail maarit.pallari@mtt.fi

Maarit Pallari är agronomie- och forstmagister och forskare vid Forskningscentralen för jordbruk och livsmedelsekonomi, MTT, Ekonomisk forskning (MTTL).

Översättning från finska: Bertel Riska

Litteratur

- AMAP. 1997. Arctic Pollution Issues: A State of the Arctic Environment Report. Oslo 1997.
- Lapin Liitto 2002. Lappi 2020 Lapin maakuntasuunnitelma, Rovaniemi. Kan hämtas från internetadressen: www.lapinliitto.fi.
- Pallari, M & Korva-Hyöttylä, R. 2004. Lapin luomutuotanto. Luomumaatilan mahdollisuudet arktisella alueella. MTT:n selvityksiä nro 56, Jokiainen. 50s. ISBN 951-729-838-2 (Painettu). Kan hämtas från internetadressen: www.mtt.fi/mtts/pdf/mtts56.pdf
- Nissinen, O. 1996. Analyses of climatic factors affecting snow mould injury in first-year timothy (phleum pratece l.) with special reference to sclerotinia borealis, Oulu. Oulu University press. 115 s. ISBN 951-42-4483-3.

Finskt projekt avslutat:

Ekologiska grönsaker som trumfkort

Varför blir kålroten ihålig? Är det lönsamt att satsa på ekologiska sorter? Hur kan vi undvika angrepp från kålflugan? Kan vi förhindra växtsjukdomar i grönsaker med mikrobiologiska preparat? Dessa frågor besvarades inom samarbetsprojektet "Ekologiska grönsaker som trumfkort". Projektet genomfördes i Östra Finland med finansiering av Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket (EUGFJ), Lantbruksministeriet, kommuner och privata medel.

Projektets kärna utgjordes av gårdsförsök. Dessa lades upp efter odlarnas frågeställningar. Försöksverksamheten ökade samarbetet och diskussionen mellan forskare, odlare och rådgivare. Intensivrådgivning var omtyckt. Projektet förbättrade också odlarnas tillgång till information om nya produktionstekniker och sammanställde räkningsmodeller för värdering av produktionskostnader inom ekologisk grönsaksproduktion. ■

Kontaktperson: Jaana Väisänen
 E-post: jaana.vaisanen@mtt.fi

